

СТАТИСТИЧНИЙ АНАЛІЗ ВПЛИВУ НАДХОДЖЕНЬ КРЕДИТНИХ РЕСУРСІВ ВІД МВФ НА КОЛИВАННЯ КУРСУ НАЦІОНАЛЬНОЇ ГРОШОВОЇ ОДИНИЦІ В УКРАЇНІ

Ігнатова О.М., Григораш Т.С.

Криворізький національний університет

Досліджено динаміку та закономірності коливань курсу національної грошової одиниці по відношенню до долара США на кожному етапі кредитування України Міжнародним валютним фондом за період з 1996 до 2014 року. Подано хронологію відносин України з МВФ. Вказано цільове призначення кредитних надходжень до України за кожним періодом. Наведено статистичну інформацію щодо зміни курсу національної грошової одиниці відносно долара США. Аналітичні графіки та таблиці відображають та фіксують саме цей процес.

Ключові слова: вартість гривні, кредитування, курс долара, МВФ, хронологія відносин.

Постановка проблеми. За умов недостатності коштів у державному бюджеті, Україна була вимушена звертатися за позиками до міжнародної організації-кредитора – Міжнародного валютного фонду. Надання кредитів МВФ має значний вплив на стан економіки України. За спостереженням авторів, при надходженні кредитних ресурсів на монетарний ринок України її національна грошова одиниця знецінюється проти вартості долара США.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням питання співпраці України з МВФ займалися такі науковці: Гузь М. М., Колосова В.П., Димчин М.О. та інші.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. В сучасних напрацюваннях недостатньо уваги приділяється динаміці змін вартості національної грошової одиниці в залежності від надходження кредитних ресурсів від МВФ.

Мета статті. Метою статті є дослідження мінливості курсу гривні по відношенню до долара США за період з 1996 до 2014 року на кожному етапі кредитування з боку МВФ.

Виклад основного матеріалу. На сьогодні проблемою є те, що різні інформаційні джерела подають і різну періодизацію надання кредитів Україні Міжнародним валютним фондом, тому дуже складно робити аналіз змін курсу долара США по відношенню до національної грошової одиниці. За інформаційними джерелами співробітництво України з МВФ представлено кредитними програмами, де можна виокремити наступні етапи (табл. 1).

Досліджування ускладнюється і тим, що надходження кредитних коштів до України ще не припинялось за одним договором з МВФ як розпочиналось надходження за іншим.

До 1996 року був дуже високий рівень інфляції, національна грошова одиниця мала тимчасовий характер, тому дані за кредитування в 1994-1995 роках ми не враховуємо. Точкою відліку обрано 1996 рік, коли в Україні було введено гривню.

З 1996 до 2014 року курс гривні по відношенню до долара зазнавав частих змін (табл. 2). На основі графіка, який відображає зміни вартості національної грошової одиниці в Україні на всіх етапах кредитування (рис. 1), проаналізуємо зміни курсу гривні до долара США на кожному етапі кредитування МВФ окремо.

На другому етапі співробітництва з 1996 до 1998 рік МВФ надавав Україні транші загальною сумою 1,887 млрд. \$, які за цільовим призначенням були спрямовані на підтримку курсу національної валюти та фінансування дефіциту платіжного балансу України. Це вплинуло на зміну національної грошової одиниці, а саме: на початок періоду національна

грошова одиниця по відношенню до долара становила 1,75 грн. З 1996 на 1997 рік відбулося незначне здешевлення національної грошової одиниці на 6,63 п.п., гривня по відношенню до долара становила 1,866 грн. В 1998 відбулося ще одне здешевлення, яке становило 39,39 п.п., у грошовому виразі – 2,601 грн (див. рис. 2).

Таблиця 1
Зміни курсу гривні по відношенню до долара США за 1996-2014 рр.

Етапи	Роки	Темп росту цепний, %	Темп росту базовий, %	
I	1994			
	1995			
II	1995			
	1996		100	
	1997	106,63	106,63	
III	1998	139,39	148,63	
	1998	139,39	148,63	
	1999	166,32	247,2	
	2000	126,88	313,66	
	2001	97,98	307,31	
	Кредитів надано не було	2002	99,18	304,80
		2003	100,22	305,49
2004		99,59	304,23	
2005		95,89	291,71	
2006		98,67	289,83	
IV	2007	99,88	287,49	
	2008	104,77	301,20	
V	2009	152,67	459,83	
	2010	98,79	454,34	
	2011	100,43	456,29	
Кредитів надано не було	2012	101,20	461,77	
	2013	100,89	465,89	
VI	2014	142,63	664,51	

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

За даний етап з 1996 до 1998 рік співробітництва України з МВФ національна грошова одиниця здешевіла на 48,63 п.п.

На третьому етапі кредитування (1998-2001 рр.) було надано 0,575 млрд. \$ для поповнення валютних резервів НБУ. Це надання кредиту спричинило на монетарному ринку України ще більший стрибок вартості долара. В 1999 національна грошова одиниця України здешевіла на 66,32 п.п. порівняно із попереднім роком і становила вже 4,326 грн за 1-н

долар США. Процес подорожчання долара не припинявся, в 2000 році відбулося його підвищення на 26,88 п.п., він становив 5,489 грн. Але на останньому 2001 році етапі кредитування (2001 році) відбулося здеешевлення долара США до 5,378 грн (див. рис. 3).

Таблиця 2
Зміна курсу гривні по відношенню до долара США за 1996-2014 рр.

Рік	Курс долара по відношенню до гривні (USD/UAH)
1996	1,75
1997	1,8662
1998	2,601
1999	4,3264
2000	5,4889
2001	5,3777
2002	5,3342
2003	5,3462
2004	5,3236
2005	5,1045
2006	5,0372
2007	5,0314
2008	5,2711
2009	8,0473
2010	7,9505
2011	7,9852
2012	8,0813
2013	8,1534
2014	11,629

Розроблено автором на основі даних [1]

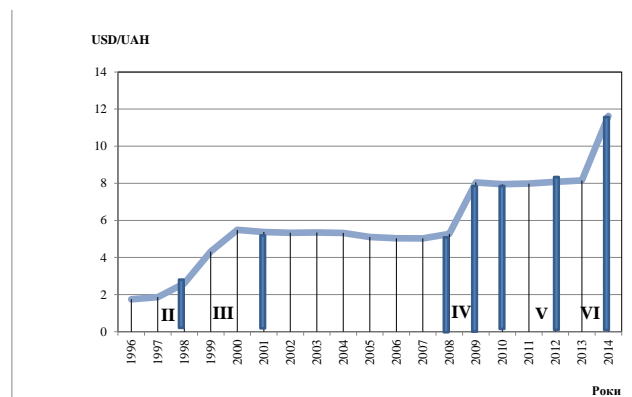

Рис. 1. Зміна курсу долара по відношенню до гривні, 1996-2014 рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

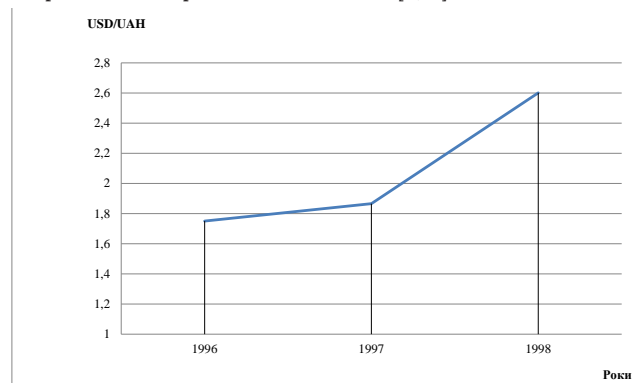

Рис. 2 Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 1996-1998 рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

За період з 1998-2001 років гривня по відношенню до долара здеешевіла в 2 рази, тобто дорівнювала – 206,77%. Порівняно з другим етапом кредитування вартість національної грошової одиниці ще зменшилась і склала 307,31%, тобто здеешевіла втричі.

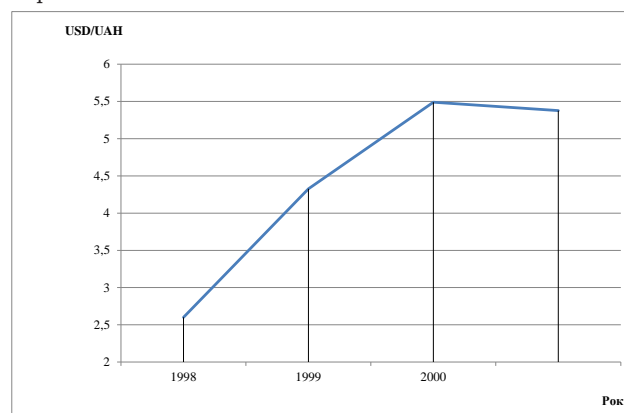

Рис. 3. Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 1998-2001 рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

В період з 2002-2007 роки кредитів Україні МВФ не було надано. В цей період гривня характеризувалася відносною стабільністю. В 2002 році курс національної грошової одиниці підвищився і становив 5,334 грн порівняно із 2001 роком. В 2003 році вартість гривні впала на 1,04 п.п. відносно 2002 р., що в грошовому виразі відповідно становило 5,346 грн. відносно 5,334 грн за долар США. В 2004-2007 роках вартість національної грошової одиниці по відношенню до долара зростає. Зростання вартості почалося з 2004 року, коли гривня посилила свої позиції: залишалася майже на одному рівні. В грошовому виразі відповідно: у 2004 р. 1-н долар США дорівнював – 5,324 грн; у 2005 р. – 5,105 грн, 2006 р. – 5,037 грн, у 2007 р. – 5,031 грн (див. рис. 4).

За період з 2002 до 2007 року курс гривні по відношенню до долара США змінився, але зміни були незначні, цей період відзначається відносною стабільністю гривні.

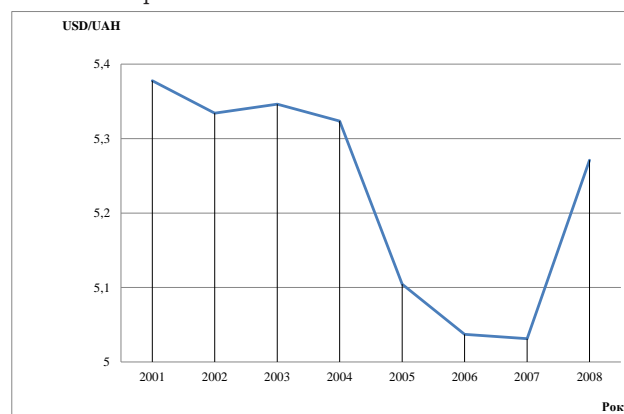

Рис. 4. Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 2002-2007 рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

Найбільший кредит, сумою 10,588 млрд. \$, було надано на 4 етапі кредитування (2008-2009 рр.). Ці транші були спрямовані на:

- поповнення золотовалютних резервів НБУ;
- регулювання платіжного балансу;
- підтримку обмінного курсу та ліквідності банківського сектору;

- покриття дефіциту бюджету з метою фінансування зовнішніх боргових зобов'язань.

Після надання цього кредиту відбулося зниження вартості гривні по відношенню до долара США на 4,89 п.п. у 2008 відносно 2007 року та на 47,9 п.п. у 2009 відносно 2008 року. На останньому році етапу кредитування курс долара значно зріс, а вартість гривні впала, національна грошова одиниця України по відношенню до долара становила 8,047 грн (див. рис. 5).

За 2008-2009 роки гривня знецінилась на 47,9 п.п., а по відношенню до 1996 року її вартість знизилась у 4,5 рази.

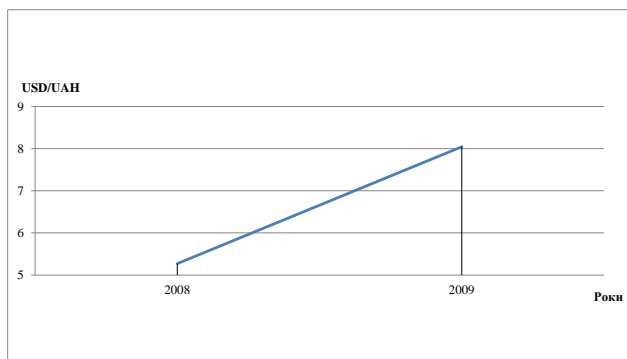

Рис. 5. Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 2008-2009 рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

В 2010-2012 році здійснюється п'ятий етап надання кредитів МВФ Україні. За цей період були надані транші загальною сумою 3,429 млрд. \$. Вони мали такі цільові призначення:

- покриття дефіциту державного бюджету;
- поповнення валютних резервів НБУ;
- підтримка реалізації реформ.

За цей період відбулося зниження курсу долара на монетарному ринку України, тоді як в 2010 році вартість гривні відносно 2009 р. зросла на 53,9 п.п., але вже в 2011, 2012 роках вона знову починає здешевлюватись. Так курс гривні по відношенню до долара США становив: 2010 р. - 7,951 грн, 2011 р. - 7,985 грн, 2012 р. - 8,081 грн (див. рис. 6).

За 2010-2012 роки вартість долара США на монетарному ринку України підвищилась на 2,2 п.п., порівняно з 1996 роком у 4,6 рази.

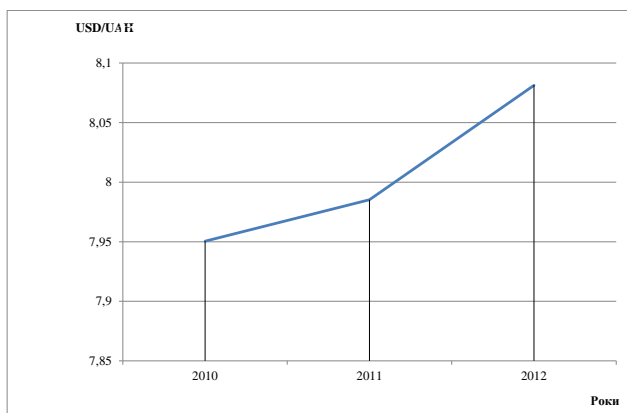

Рис. 6. Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 2010-2012рр.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

Зміни курсу гривні до долара США в 2013, 2014 роках розглянуто на графіку із мінливістю по міс-

цях (див. табл. 3). Графік за 2014 рік охоплює зміни починаючи з 1 січня 2014 р. до 1 грудня 2014 р.

В 2013 році кредитів Україні МВФ не надавав, тому ситуація на монетарному ринку не зазнала значних змін. В підсумку в 2013 р. порівняно із 2012 р. курс гривні залишився майже незмінним, вартість національної грошової одиниці по відношенню до долара зросла на 0,4 п.п. і становила 8,153 грн., порівняно із 1996 роком показник здешевлення гривні залишився приблизно на тому ж рівні що і в 2012 році (див. рис. 7).

Таблиця 3

Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 2013 та 2014 рр.

Місяць, 2013 р.	USD/UAH	Місяць, 2014 р.	USD/UAH
січень	8,091	січень	8,336
лютий	8,132	лютий	8,86
березень	8,138	березень	10,006
квітень	8,137	квітень	11,990
травень	8,136	травень	11,803
червень	8,150	червень	11,841
липень	8,147	липень	11,773
серпень	8,119	серпень	12,955
вересень	8,160	вересень	13,016
жовтень	8,183	жовтень	12,951
листопад	8,202	листопад	14,388
грудень	8,245		

Розроблено автором на основі даних [1]

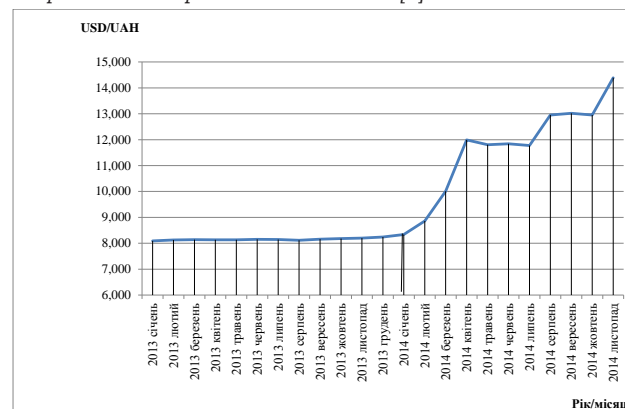

Рис. 7 Зміна курсу долара по відношенню до гривні, за 2013-2014 р.

Розроблено автором на основі даних [1; 2]

Наприкінці квітня 2014 року МВФ схвалив рішення про надання Україні кредиту розміром в 17,01 млрд. \$, перші два транші якого вже надійшли. Ці кошти повинні бути направлені на стабілізацію національної грошової одиниці, але цей кредит не посприяв фінансово-економічному зростанню економіки: долар зріс у ціні за курсом валют, а вартість гривні почала стрімко падати: у березні 2014 р. курс гривні за долар США становив - 10,006 грн., а у листопаді цього року - 14,38 грн (див. рис. 7). За період дослідження (1996-2014рр.) гривня здешевіла у 6,7 рази.

Висновки і пропозиції. Кредити МВФ мають значний вплив на вартість національної грошової одиниці в Україні. На кожному етапі кредитування курс долара по відношенню до гривні підвищувався, а національна грошова одиниця України здешевлювалась. Курс гривні відносно базового 1996 року, з яким порівнювались всі наступні роки по періодах кредитування, мали наступні змі-

ни: за період з 1996 р. до 1998 р. національна грошова одиниця України здешевіла на 48,6 п.п., з 1996 р. до 2001 р. – в 3 рази, з 1996 до 2009р. – 4,6 рази, а в 2014 р. порівняно з 1996 р. – у 6,6 рази. (табл. 1).

В період з 2002 до 2007 року кредитів від МВФ Україна не отримувала, саме тоді вартість гривні залишалась відносно стабільною і трималась майже на одному рівні. Відносно стабільний період для гривні в Україні припадає на 2002 рік, коли гривня посилює свої позиції на валютному ринку і темп її здешевлення втрачає свої оберти до 2008 року. Пік відносної стабільності гривні припав на 2005-2007 роки, коли темп падіння її вартості був найменшим і склав: у 2005 р. відносно 1996 р. – 1,9 рази, у 2006-2007 роках відносно 1996 р. – 1,8 рази. З 2008 року починається зниження вартості національної грошової одиниці, її здешевлення становить: у 2008 р. відносно 1996 р. – 3 рази, у 2009 р. відносно 1996 р. – 4,6 рази, 2010 р. – 4,5 рази, 2011 р. – 4,6 рази, у 2012 р. здешевлення залишилось на попередньому рівні, з кінця 2013 р. зниження вартості почало на-

бирати ще більші темпи, зростання яких не припиняється і в 2014 році.

Таким чином темп здешевлення національної грошової одиниці в Україні щороку був різним: процес здешевлення гривні, то призупинявся, то прискорювався, але тенденція до здешевлення за період дослідження була очевидною.

Аналогічна ситуація склалася і в 2013 році: вартість гривні порівняно з 2012 роком залишалась майже незмінною.

Але попри те, що кредитування має негативний вплив на вартість гривні, Україна поки що не може відмовитись від позик у МВФ, адже в бюджеті бракує коштів для проведення реформ, які необхідні для покращення стану економіки України. Кредити, отримані від МВФ, повинні використовуватись лише за їх цільовим призначенням, а грошові кошти вкладатися у розвиток реального сектору економіки, тому що саме ці доходи становлять основу для сплати за кредит та підтримання вартості національної грошової одиниці.

Список літератури:

1. Інформаційна довідка щодо історичного курсу валют // [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.oanda.com/lang/ru/currency/historical-rates/>
2. Гузь М. М. Хронологізація та аналіз етапів співробітництва України з МВФ / М. М. Гузь // Науковий вісник Полтавського національного технічного університету імені Юрія Кондратюка «Економіка і регіон». – Полтава: ПолтНТУ, 2013. – № 5. – С. 65-69.

Игнатова Е.Н., Григораш Т.С.

Криворожский национальный университет

СТАТИСТИЧЕСКИЙ АНАЛИЗ ВЛИЯНИЯ ПОСТУПЛЕНИЙ КРЕДИТНЫХ РЕСУРСОВ ОТ МВФ НА КОЛЕБАНИЕ КУРСА НАЦИОНАЛЬНОЙ ДЕНЕЖНОЙ ЕДИНИЦЫ В УКРАИНЕ

Аннотация

Исследована динамика и закономерности колебаний курса национальной денежной единицы по отношению к доллару США на каждом этапе кредитирования Украины Международным валютным фондом за период с 1996 по 2014 год. Представлена хронология отношений Украины с МВФ. Указано целевое назначение кредитных поступлений в Украину за каждым периодом. Приведена статистическая информация изменения курса национальной денежной единицы по отношению к доллару США. Аналитические графики и таблицы отражают и фиксируют именно этот процесс.

Ключевые слова: стоимость гривны, кредитование, курс доллара, МВФ, хронология отношений.

Ihnatova O.M., Hryhorash T.S.

Kryvyi Rih National University

STATISTICAL ANALYSIS OF THE IMPACT OF INCFLOW OF CREDIT RESOURCES FROM THE IMF ON THE FLUCTUATION OF THE NATIONAL CURRENCY IN UKRAINE

Summary

The dynamics and patterns of fluctuations of the national currency change with regard dollar at each stage of the International Monetary Fund lending to Ukraine from 1996 to 2014 are investigated. Chronology of relations between Ukraine and the IMF is represented in the paper. The specified purpose of credit for each period is shown in the work. The authors also provide statistics of the changes of hryvnia with regard to dollar. Analytical graphs and tables which reflect and fix this particular process are developed in the work.

Keywords: hryvnia value, credits, dollar, the IMF, chronology of relations.